

ТЕМА 10. ФІНАНСУВАННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

Автор – к.т.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Наталя Цигилик

Мета – ознайомити слухачів із способами фінансування досліджень та формуванням кошторису (бюджету) для наукових та підприємницьких проєктів.

План

1. Способи фінансування досліджень – державне та міжнародне фінансування, фінансування неприбутковими організаціями
2. Особливості формування кошторису (бюджету) при поданні заявки на фінансування

1. Способи фінансування досліджень – державне та міжнародне фінансування, фінансування неприбутковими організаціями

Можливі підходи до фінансування науково-дослідницьких розробок можна поділити на:

- лобовий підхід - полягає у виділенні фінансування науковому потенціалу у широкому спектрі та у кількості, яка визначається самими вченими. Він не вимагає встановлення пріоритетів чи координаційних механізмів між різними секторами. Фінансування надається урядовими органами, якщо вчені можуть обґрунтувати свої вимоги.
- комплексний підхід - вбачає управління науково-технічним прогресом як окремою соціально-економічною галуззю. Це передбачає детальний аналіз складної економічної ситуації в країні, наукове прогнозування розвитку та створення умов для сприятливої реалізації науково-технічного процесу відповідно до інтересів суспільства.
- дефіцитний підхід - базується на цільовому завданні: як досягти максимальних результатів з обмежених фінансових ресурсів для наукового потенціалу. Цей підхід спрямований на збереження технологічного лідерства, відновлення втраченого лідерства, отримання значущих результатів з вкладених у науку коштів та створення матеріальних вигід для суспільства.

Слід зазначити, що ці підходи можуть бути розглянуті як самостійні, але також можуть використовуватися взаємодоповнюючим чином для різних галузей наукової діяльності.

Основними способами залучення фінансування для досліджень в Україні є написання грантових заявок. **Грантова заявка** - це офіційний документ, який містить детальний опис наукового, дослідницького, або проєкту та його мети, обґрунтування необхідності фінансування, план робіт, бюджет та інші важливі відомості. Зазвичай, грантові заявки подаються до фінансових, наукових або некомерційних організацій з метою отримання

фінансової підтримки для реалізації певного проекту, дослідження чи розвитку ініціативи. Цей документ є ключовим елементом в процесі залучення фінансування та оцінки важливості та відповідності проекту поставленим завданням та критеріям.

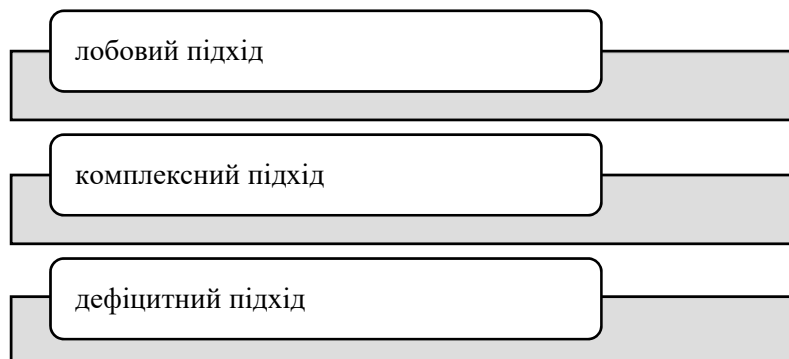

Рис. 1. Можливі підходи до фінансування науково-дослідницьких розробок

Гранти для бізнесу – допомога бізнес-клієнтам у залученні коштів на розвиток власної справи, консультації, зустрічі, експертні оцінки, пошук можливостей фінансування та робота з грантовими заявками за залученням відповідних експертів.

На відміну від позики грант не потрібно повертати.

З точки зору періодичності проведення грантові програми поділяються на:

- разові конкурси - програми грантів, які проводяться фондами один раз (як правило, вони спрямовані на досягнення певних цілей і завдань);
- циклічні конкурси - програми грантів, які повторюються через певні проміжки часу
 - один-два рази на рік;
- постійні конкурси - програми грантів, які не мають певних термінів подання заявок на фінансування. Проекти розглядаються за фактом їх надходження.

Способи фінансування досліджень в Україні поділяються на:

- державне фінансування;
- міжнародне фінансування;
- фінансування неприбутковими організаціями (рис. 2).

Рис. 2. Способи фінансування досліджень в Україні

Зокрема, державне фінансування наукових досліджень є основною джерелом підтримки вищих навчальних закладів. Україна має ряд науково-дослідних фондів, які виділяють гранти науковцям та дослідникам. Зокрема, на 2023 рік передбачено 8,5 млрд. грн. на "академічну науку" (близько 72% загального обсягу видатків спрямовано Національній академії наук України та п'яти національним галузевим академіям наук). Крім цього 1,1 млрд грн. буде спрямовано на "університетську науку" (близько 10% обсягу видатків на заклади вищої освіти та наукові установи сфери управління Міністерства освіти і науки України). А 0,6 млрд. грн. – на "галузеву науку" (близько 5% загального обсягу видатків на наукові установи сфери управління інших органів виконавчої влади). Слід зазначити, що такі гранти можуть бути спрямовані на проведення фундаментальних, прикладних чи інноваційних досліджень (рис. 3).

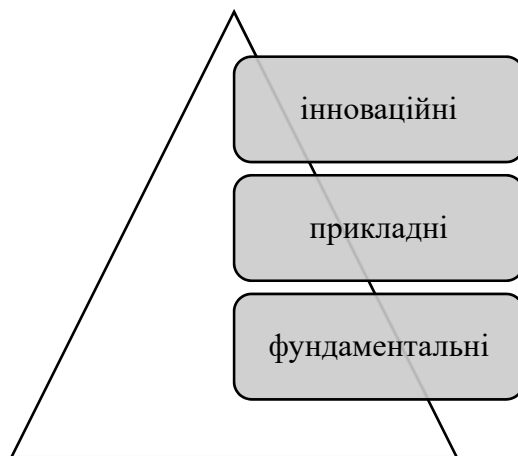

Рис. 3. Види досліджень, на які спрямоване державне фінансування в Україні в 2023 р.

Фундаментальні наукові дослідження – експериментальна або теоретична діяльність, спрямована на отримання нових знань про основні закономірності побудови, функціонування й розвитку людини, суспільства, навколишнього природного середовища. **Прикладні наукові дослідження** - дослідження, спрямовані переважно на застосування нових знань для досягнення практичних цілей і вирішення конкретних завдань. **Інноваційні дослідження** - вивчення та дослідження, спрямовані на розробку нових і покращених ідей, продуктів, технологій або методів. Це підходить до творчого пошуку та застосування новаторських рішень для вирішення реальних проблем та задач. Інноваційні дослідження можуть включати в себе різноманітні галузі, такі як наука, технології, медицина, економіка, соціальні науки та інші, і сприяють вдосконаленню суспільства та розвитку нових можливостей.

Особливо важливо враховувати критерії відбору та вимоги конкретної програми при поданні заявки на отримання гранту, а також вірного формування бюджету.

Серед основних пріоритетів державної підтримки реалізації наукової та науково-технічної діяльності на сьогодні є:

- підтримка проведення Національною академією наук України пріоритетних для держави наукових досліджень;
- грантова підтримка Національним фондом досліджень України реалізації наукових досліджень і науково-технічних розробок;
- підтримка наукових досліджень на антарктичній станції "Академік Вернадський".

Національний фонд досліджень реалізує відбір та фінансування на конкурсних засадах наукових проектів, які включають в себе фундаментальні та прикладні дослідження, а також експериментальні розробки у всіх галузях науки, включаючи природничу, технічну, суспільну та гуманітарну сфери. З метою систематизації та аналізу наукових результатів, отриманих у ході виконання та впровадження проектів, які отримали грантову підтримку від Національного фонду досліджень (НФДУ), створюється база учасників конкурсів та самих конкурсних проектів.

Напрями фінансування від НФДУ :

- розвиток сучасної матеріально-технічної бази та дослідницької інфраструктури наукових установ, в тому числі ключових державних лабораторій, та закладів освіти - пріоритетний напрям. Це пов'язано з тим, що питання матеріально-технічного оснащення наукової і науково-технічної діяльності, забезпеченості найбільш сучасним та прогресивним обладнанням і технологіями, необхідними для виконання наукових досліджень і розробок, а також створення, функціонування та розвитку дослідницької

інфраструктури в Україні та її інтеграції до світової дослідницької інфраструктури, є важливими чинниками для отримання нового наукового результату;

- наукова співпраця - розширення національної та міжнародної наукової взаємодії є важливим завданням та невід'ємною частиною роботи Національного фонду досліджень. При цьому значний акцент робиться на підвищенні рівня наукової мобільності вітчизняних науковців та дослідників, щоб надати їм можливість більш активно брати участь у різноманітних заходах, включаючи конференції та симпозиуми, особливо міжнародні. Крім цього, серед різних форм наукової співпраці особлива увага приділяється фінансуванню спільних досліджень, які проводяться різними науковими установами та освітніми закладами;
- трансфер знань та популяризація науки, адже в сучасному динамічному світі знання є ключовим ресурсом, який дозволяє досягати і утримувати конкурентну перевагу в будь-яких умовах або реальних змаганнях за лідерство. Наукова інформація та знання мають надзвичайно важливе значення у соціальному та економічному житті держави. Саме тому Національний фонд досліджень надає фінансову підтримку заходам, спрямованим на передачу таких знань та їх поширення;
- проекти молодих вчених - враховуючи критичне значення фінансування ініціатив молодих науковців для розвитку наукового потенціалу держави в перспективі на довгий період, Національний фонд досліджень забезпечує надання грантової підтримки проектам молодих вчених, а також сприяє залученню учнівської молоді до наукової та науково-технічної діяльності.
- інші напрямки – в рамках діяльності Національного фонду досліджень надається державна фінансова підтримка іншим науковим напрямкам та проектам, чия важливість та необхідність для окремих галузей економіки України або суспільства в цілому визначається Науковою радою фонду (рис. 4).

Конкурсний відбір проектів здійснюється відповідно до Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень України проектів із виконання наукових досліджень і розробок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 року № 1170. Слід зазначити, що відбір проектів здійснюється за критеріями, визначеними у розробленому науковою радою Фонду Порядку розгляду та експертизи проектів із виконання наукових досліджень і розробок, що подаються Національному фонду досліджень України для участі в конкурсних відборах. При цьому особлива увага звертається на правильність, обґрунтованість та доцільність сформованого бюджету.

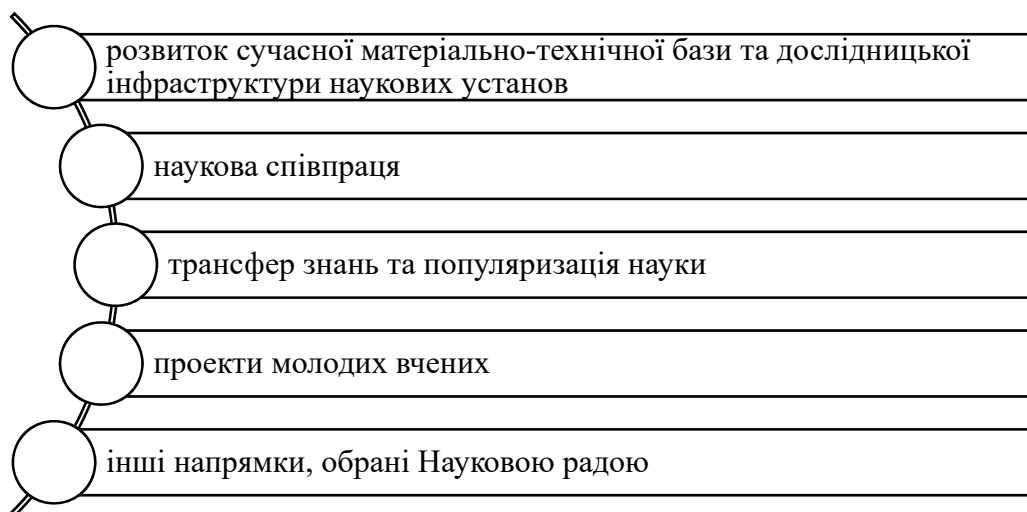

Рис. 4. Напрями фінансування від НФДУ

Для подання заявки науковий керівник та виконавці проєкту мають пройти процедуру попередньої реєстрації в автоматизованій системі «Конкурс проєктів НФДУ» (<https://grants.nrfu.org.ua>). Реєстрація вважається завершеною після заповнення всіх наведених в анкеті полів. Слід наголосити, що ідентифікація особи, яка подає заявку, здійснюється під час реєстрації шляхом використання електронної пошти або кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Невідповідність поданих учасником конкурсу документів вимогам щодо їх переліку та/або оформлення, визначених умовами конкурсу, є підставою для відхилення заявки за формальною ознакою.

Зверніть увагу, що науковий керівник проєкту несе відповідальність за достовірність інформації, поданої у заявці та доданих до неї документах. Наслідком надання недостовірної інформації є зняття проєкту з конкурсу. Всі зміни до заявки на конкурс здійснюються до завершення прийому заявок. Реєстрації підлягають лише заявки, які направлені на конкурс у термін, зазначений в оголошенні.

Учасник конкурсу у 30-денний термін після прийняття рішення про надання гранту має укласти договір про виконання наукових досліджень і розробок, в якому визначені умови реалізації проєкту. За результатами виконання робіт за кожним етапом Грантоотримувач надсилає до Фонду інформаційний звіт про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки та звіт про використання коштів, які розглядаються та затверджуються науковою радою Фонду. Зверніть увагу, що грантові кошти можуть фінансувати лише витрати, що передбачені умовами конкурсу і видаються згідно попередньо сформованого кошторису (бюджету).

Кошторис (бюджет) проєкту - це детальний план витрат, який включає усі очікувані витрати та витрати на ресурси, необхідні для успішного виконання конкретного проєкту.

Кошторис є важливою складовою грантової заявки або плану проекту, оскільки він допомагає оцінити фінансові потреби, обґрунтувати необхідність виділення коштів та забезпечити прозорість та контроль над витратами під час виконання проекту.

Форма кошторису проекту залежить від грантодавця і зазвичай надається разом з пакетом документів, які оформляються при написанні заявки.

Національний фонд досліджень забезпечує фінансування відповідно до укладених договорів з переможцями конкурсів та здійснює нагляд за їх виконанням (п. 8 Положення про Національний фонд досліджень України, затвердженого постановою КМУ від 4 липня 2018 р. № 528). Умови та порядок фінансування проектів визначаються на підставі обсягу бюджетних призначень, передбачених у державному бюджеті на відповідний рік для фінансування діяльності Фонду. Фінансування здійснюється за рахунок Державного бюджету. Повне фінансування здійснюється в разі реалізації проекту, який не отримує інше фінансування. Часткове фінансування надається при реалізації проекту, що отримує фінансування з кількох джерел. Фонд визначає обсяг частково фінансованої частини робіт та суму фінансової підтримки для реалізації такого проекту, враховуючи загальну кошторисну вартість та інші джерела фінансування. Для фінансування проекту Фонд перераховує кошти зі свого реєстраційного рахунку на рахунки грантоотримувача відповідно до укладених договорів (п. 8 Порядку формування та використання коштів Національного фонду досліджень України, затвердженого постановою КМУ від 4 грудня 2019 р. № 1007).

Бюджетні кошти перераховуються на рахунок грантоотримувача поетапно згідно з умовами договору. Грантові кошти можна використовувати лише для цілей, передбачених умовами конкурсного відбору та договором. Фонд забезпечує контроль за виконанням зобов'язань грантоотримувача, визначених угодою, проводить аналіз звітів про результати реалізації проектів та використання бюджетних коштів, спрямованих на їх виконання (п. 8 Порядку № 1070). Після завершення кожного етапу реалізації проекту, визначеного в угоді про виконання наукових досліджень і розробок, грантоотримувач надає Фонду науковий та фінансовий звіт, що є підставою для вирішення питання про подальше фінансування проекту.

Вирішення про продовження або припинення надання грантової підтримки приймається науковою радою Фонду на підставі висновку відповідної секції Фонду. Припинення надання грантової підтримки може бути зумовлено нецільовим або неефективним використанням коштів грантоотримувачем, або невиконанням угоди щодо наукових досліджень і розробок, зокрема їх календарних планів. Якщо виявлено нецільове використання бюджетних коштів у рамках проекту, кошти повертаються Фонду відповідно до законодавства.

2. Особливості формування кошторису (бюджету) при поданні заявки на фінансування

В загальному кошторис для залучення державних коштів в Україні при написанні заявки на фінансування у НФДУ містить:

- прямі витрати;
- непрямі витрати;
- інші витрати (табл. 1).

Крім цього, в кошторисі може міститися інформація про витрати на виконання проєкту субвиконавцем. При цьому грантоодавач ставить обмеження у розмірі відсотку залучення коштів до розміру коштів, які передбачаються на весь проєкт. До формування Кошторису, розрахунків до кошторису та фінансових звітів про використання бюджетних коштів рекомендуємо залучати бухгалтера чи економіста, витрати на оплату праці якого можна запланувати за статтею витрат «Непрямі витрати» (передбачивши їм оплату не більше 30% від загального обсягу статті витрат «Непрямі витрати»). Найбільш зручним способом формування кошторису є використання Microsoft Excel.

Субвиконавець – юридична особа або фізична особа-підприємець, залучена грантоотримувачем до реалізації проєкту на договірних засадах. Надання відповідних послуг, пов'язаних з цією діяльністю можливо лише в обґрунтованих випадках для конкретних, пов'язаних з часом, окремих завдань або окремої частини технічного завдання НДР, коли характер діяльності або технологія виконання потребує зовнішніх послуг.

Учасник конкурсу/грантоотримувач несе повну відповідальність за дотримання вимог чинного законодавства під час складання Кошторису із необхідними розрахунками та обґрунтуваннями, за цільове, ефективне та раціональне використання бюджетних коштів та здійснення фактичних витрат за статтями Кошторису, за достовірність інформації у звітних та інших документах, передбачених договором про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки Фонду.

За рахунок грантових коштів не можуть фінансуватися:

- витрати, не пов'язані безпосередньо з реалізацією проєкту (зокрема, оплата посередницьких послуг, придбання товарів, виконання робіт, надання послуг, що не пов'язані з реалізацією проєктів);
- оплата товарів, робіт і послуг, які були або будуть профінансовані за рахунок інших джерел, до або після підписання договору;
- витрати на утримання установ і організацій, у тому числі тих, що є учасниками проєкту.

**Загальний вигляд кошторису для написання грантової заявки на фінансування
від НФДУ**

№ з/п	Найменування статті витрат	Обсяг коштів, грн.
1	Прямі витрати:	
1.1.	Оплата праці	
1.2.	Нарахування на оплату праці	
1.3.	Матеріали, необхідні для виконання робіт, крім обладнання та устаткування	
1.4.	Обладнання та устаткування	
1.5.	Витрати на службові відрядження	
2	Непрямі витрати (не більше 15% від загального обсягу статті витрат "Прямі витрати")	
3	Інші витрати (за необхідності)	
4	Витрати на виконання проєкту субвиконавцем (за необхідності) (сумарно не можуть перевищувати 50% від загальної вартості проєкту)	
Разом витрати		

Прямі витрати – це витрати, безпосередньо пов'язані з проведенням наукових досліджень і розробок (НДР), і вони включаються до відповідних статей витрат з прямими ознаками. Ці статі можуть включати такі пункти як "Оплата праці", "Нарахування на оплату праці", "Матеріали, необхідні для виконання робіт, крім обладнання та устаткування", "Обладнання та устаткування", "Витрати на службові відрядження".

Витрати на оплату праці учасників конкурсу/грантоотримувача, які безпосередньо зайняті виконанням НДР, включають у себе наукового керівника, виконавців проєкту та допоміжний персонал. Ці витрати мають відповідати законодавству та системі оплати праці у відповідній установі. Максимальні розміри оплати праці рекомендується обмежувати відповідно до наукових ступенів та зайнятості учасників проєкту.

Рекомендовані максимальні розміри щомісячної оплати праці:

- для наукового керівника проєкту – до 10 мінімальних заробітних плат в Україні, установлених на початок року, в якому здійснюється відповідна виплата;
- для виконавців з науковим ступенем – до 7-9 мінімальних заробітних плат в Україні, установлених на початок року, в якому здійснюється відповідна виплата;
- для виконавців без наукового ступеня – до 4-6 мінімальних заробітних плат в Україні, установлених на початок року, в якому здійснюється відповідна виплата.

Стаття "Матеріали, необхідні для виконання робіт, крім обладнання та устаткування" охоплює поточні видатки на матеріали, інструменти, пристрої, предмети довгострокового користування, комплектуючі та інші необхідні ресурси для виконання НДР.

Витрати на обладнання та устаткування включають в себе витрати на придбання довгострокових засобів, які є обов'язковими для виконання НДР. Витрати на службові відрядження охоплюють витрати на відрядження працівників, які зайняті виконанням НДР, а також витрати на участь у наукових конференціях, з'їздах тощо, пов'язаних з тематикою

проекту. Важливо планувати та здійснювати видатки відповідно до законодавства та вимог, які регулюють відповідні види витрат.

Зокрема, в НФДУ планування витрат на службові відрядження здійснюються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 р. № 98 «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» та інших нормативно-правових актів, що регулюють дану сферу.

Слід пам'ятати, що при написанні цієї статті бюджету необхідно вказувати місце відрядження, кількість осіб, кількість днів, вартість квитків та суму, передбачену на оплату добових, а також вартість проживання у готелі або гуртожитку. При цьому вартує давати посилання на сайти з відповідними цінами.

Непрямі витрати - витрати, які прямо не пов'язані з проведенням НДР, але є необхідними для забезпечення повноцінного виконання НДР, які не можуть перевищувати 15% від загального обсягу статті витрат «Прямі витрати». За статтею витрат «Непрямі витрати» планують витрати на оплату:

- комунальних витрат, пов'язаних з виконання НДР;
- експлуатаційних витрат, пов'язаних з виконання НДР;
- праці та нарахування на оплату праці персоналу, зокрема, працівників фінансових служб, працівників юридичних служб тощо, які будуть задіяні в обслуговуванні договору про виконання наукового дослідження і розробки за рахунок грантової підтримки здійснюється розрахунок єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, нарахованого відповідно до законодавства, оплата за комунальні послуги, послуги юристів, економістів тощо. Загальний обсяг непрямих витрат має становити не більше 15% від загального обсягу статті витрат «Прямі витрати».

Слід зазначити, що обсяг статті витрат «Непрямі витрати» має бути обґрунтованим.

Інші витрати (при необхідності) – це витрати, які не були відображені в попередніх згаданих статтях витрат, але є обов'язковими для здійснення наукових досліджень і розробок. Серед них можуть бути витрати на оплату різноманітних послуг. До цієї категорії можуть включатися: витрати на публікації, отримання патентів, переклади, оренду наукового обладнання, витрати на доступ до баз даних, бібліотек та інші витрати, що виникають у процесі науково-дослідної діяльності.

У НФДУ при виконанні проекту допускається перерозподіл в межах однієї статті кошторису на суму не більше, ніж 10 тисяч гривень. Всі інші перерозподіли і зміни сум затверджує Наукова Рада на підставі листа.

Таким чином, якщо узагальнювати, то кошторис може включати в себе витрати на заробітну плату, матеріали та обладнання, послуги, подорожі, адміністративні витрати, вартість участі в конференціях та подіях, видавничі витрати, резервні кошти та інші видатки, які пов'язані з виконанням проекту. Об'єктивність та точність кошторису важливі, оскільки він допомагає забезпечити ефективне використання виділених коштів, уникнути фінансових незгод та допомагає здійснювати контроль над фінансовими аспектами проекту на всіх його етапах.

При написанні заявки на отримання міжнародного гранту слід базуватися на поточному валютному курсі вашої країни, адже суми в кошторисі ви прописуєте в доларах або євро. Проте ми розуміємо, що цей курс може коливатися. Тому слід розглянути потенційні ризики для вашої організації в разі істотних фінансових змін і обговорити з європейськими партнерами можливість додаткового фінансування або підтримки. Зазвичай кошторис проектів на отримання міжнародних грантів складається з трьох основних частин:

- оплата праці;
- основні витрати;
- непрямі витрати.

Для успішного отримання міжнародного гранту в кошторисі важливо:

- вивчити умови гранту, щоб з'ясувати, які види витрат покриваються;
- розробити чіткий план дій, щоб розуміти, які ресурси потрібні для реалізації вашого проекту.

Врахувати, що основні розділи кошторису на отримання міжнародних грантів це:

- заробітна плата, в якій слід включити перелік усіх осіб, які будуть працювати над проектом, їх посади, зарплати, відсоток зайнятості в проекті;
- подорожі, в якій слід включити транспортні витрати, добові, проживання тощо.
- обладнання та матеріали, при заповненні якого слід вказувати тільки те, що дійсно потрібно для реалізації проекту;
- адміністративні витрати, що можуть містити витрати на оренду приміщень, зв'язок, друковану продукцію тощо.;
- інші витрати: витрати на підготовку, навчання, консультування тощо.

Для успішного кошторису слід деталізувати витрати. Зокрема:

- наводьте деталі та обґрунтуйте кожний пункт витрат. Важливо, щоб донор розумів, на що конкретно йдуть гроші;
- врахуйте можливі коливання цін або курсу валют
- врахуйте непередбачувані витрати: це можуть бути невеликі відсотки від загальної суми, але вони можуть покрити несподівані витрати під час реалізації проекту.

Завжди зберігайте підтвердження витрат, зокрема, пропозиції цін, рахунки-фактури або інші документи, які підтверджують ваш кошторис та здійснюйте постійний моніторинг, адже під час реалізації проекту слід постійно слідкувати за тим, щоб витрати відповідали кошторису.

Будьте готові до корекцій кошторису у разі необхідності, але уникайте великих відхилень від затвердженого бюджету без попередньої згоди з донором. Взаємодійте з донором, якщо у вас виникають питання або незрозумілості - не бійтеся звертатися до свого донора. Також донор може надати корисні поради або рекомендації щодо формулювання бюджету. Завжди пам'ятайте, що чіткість, точність та прозорість у вашому кошторисі можуть значно збільшити шанси на отримання гранту!

Відсоткове співвідношення витрат у кошторисі проекту часто залежить від вимог конкретного донора та специфіки самого проекту. Проте є деякі загальноприйняті рекомендації та стандарти, які можна використовувати як вихідний пункт:

- заробітна плата: 30-50% (заробітна плата основного персоналу, консультантів та інших залучених фахівців);
- оперативні та адміністративні витрати: 10-20% (витрати на оренду, утримання офісу, комунальні послуги, зв'язок, офісне приладдя тощо);
- витрати на службові відрядження та проживання: 10-20% (транспорт, добові, готель та інші пов'язані з поїздками витрати);

Рис. 5. Відсоткове співвідношення витрат у кошторисі проекту

- обладнання та матеріали: 5-15%. Залежно від специфіки проекту це може бути важливим розділом, особливо, якщо проект передбачає закупівлю спеціалізованого обладнання;

- непередбачувані витрати: 5-10%. Ця категорія є "запасом" на випадок непередбачених обставин;
- освіта та навчання: 5-15% (якщо ваш проект передбачає навчальні сесії, воркшопи або інші освітні заходи) (рис. 5).

Зазначені відсотки є лише орієнтирами та можуть відрізнятися залежно від вимог донора та природи проекту. Найважливіше — завжди дотримуватися вимог донора, якщо такі існують, та чітко аргументувати витрати в вашому кошторисі.

Контрольні запитання

- Назвіть можливі підходи до фінансування науково-дослідницьких розробок
- Які бувають способи фінансування досліджень?
- Які основні пріоритети державної підтримки реалізації наукової та науково-технічної діяльності?
- Що таке фундаментальні дослідження?
- Що таке прикладні дослідження?
- Що таке інноваційні дослідження?
- Які напрями фінансування від НФДУ?
- Що таке кошторис проекту?
- З яких статей складається кошторис проекту?
- Що входить у прямі витрати?
- Що входить у непрямі витрати?
- Що входить у інші витрати?
- Що таке співфінансування проекту?
- Які особливості Кошторису проекту, який укладається на отримання грантової підтримки від НФДУ?
- Що важливо в Кошторисі для отримання міжнародного гранту?
- Яке відсоткове співвідношення витрат у кошторисі успішного проекту? Від чого воно залежить?